

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кафедра соціальної роботи та реабілітації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-педагогічного
факультету _____ Савицька І.М.
_____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри соціальної
роботи та реабілітації
Протокол № 5 від «09» травня
2023 р.

Завідувач кафедри
_____ Сопівник І.В.

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Соціальна робота»
Гарант ОП _____ Демченко І.І.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПІДГОТОВКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВОЛОНТЕРІВ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

спеціальність 231 «Соціальна робота»
(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійна програма «Соціальна робота»
(назва освітньо-професійної програми)

факультет гуманітарно-педагогічний
(назва факультету)

розробник: Альтанова А.Б., кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри соціальної роботи та реабілітації

Київ – 2023

1. Опис навчальної дисципліни

ОК 10. «ПІДГОТОВКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВОЛОНТЕРІВ»

Галузь знань, спеціальність (спеціалізація), освітній ступінь		
Галузь знань	<u>23 «Соціальна робота»</u> <small>(шифр і назва)</small>	
Освітньо-науковий рівень	<u>перший (бакалаврський)</u> <small>(назва)</small>	
Спеціальність	<u>231 «Соціальна робота»</u> <small>(шифр і назва)</small>	
Освітньо-професійна програма	<u>«Соціальна робота»</u> <small>(назва)</small>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсова робота	Не передбачена	
Форма контролю	Іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	третій	п'ятий
Семестр	п'ятий	дев'ятий (залік)
Лекційні заняття	30	6
Практичні, семінарські заняття	30	8
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	60	76
Індивідуальні завдання	-	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	4 4	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Підготовка та організація волонтерів» є оволодіння студентами знаннями про особливості розвитку волонтерського руху в Україні та основними вміннями, необхідними для організації волонтерських груп за умов майбутньої професійної діяльності, а також розвитку в студентській молоді соціальної активності, навичок усвідомленого та активного вибудовування власного життя.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- ознайомлення студентів з історичними аспектами розвитку волонтерського руху, міжнародним досвідом діяльності волонтерів;
- ознайомлення з технологією організації волонтерських груп;
- визначити роль та функції волонтерів у сфері соціально-педагогічної роботи, окреслити коло їхньої діяльності в організаціях різного типу;
- ознайомити з методами залучення людей до волонтерської діяльності та способами їх заохочення;
- навчити складати волонтерські програми та здійснювати управління діяльністю волонтерів;
- формувати індивідуальний стиль професійної поведінки та діяльності майбутніх фахівців.

Працюючи над вивченням курсу студент має засвоїти наступні знання:

знати:

- генезу волонтерського руху в світі та Україні;
- дефініції понять «волонтер», «волонтерська діяльність», «волонтерський рух»;
- основні ресурси волонтерського руху;
- мотивацію до волонтерської діяльності;
- нормативно-законодавчі акти щодо підтримки і розвитку волонтерського руху;
- найважливіші риси волонтерства;
- форми визнання праці волонтерів;
- особливості організації волонтерських груп та їх діяльності;
- наукові підходи до класифікації волонтерських груп;
- зміст та напрями діяльності волонтерських груп;
- умови забезпечення діяльності волонтерських груп;
- методiku підготовки координаторів діяльності волонтерів;
- етапи розробки волонтерської програми.

уміти:

- визначати основні цілі і задачі у волонтерській діяльності;
- виконувати функціональну роль - координатор діяльності волонтерської групи;
- планувати залучення волонтерів на основі внутрішньоорганізаційного та проектного підходів;
- складати описання роботи, яку будуть виконувати волонтери;
- визначати необхідні для роботи волонтерів ресурси;
- складати перелік вимог до волонтера;
- розробляти кампанії із залучення волонтерів;
- складати оголошення щодо набору волонтерів;

- здійснювати відбір волонтерів через анкетування, інтерв'ю, спостереження, тестування, перевірку особистих даних;
- проводити інструктаж та орієнтування волонтерів;
- розробляти угоду про співпрацю між волонтером та організацією;
- розробляти документи обліку виконаних робіт волонтером;
- здійснювати контроль за діяльністю волонтерів в організації;
- розробляти політику позитивної взаємодії між працівниками, праця яких оплачується, та волонтерами;
- розробляти заходи щодо визнання та утримання волонтерів в організації;
- розробляти правила взаємодії організації з волонтерами;
- здійснювати оцінку діяльності волонтерів і заходів, пов'язаних з їхньою діяльністю.
- здійснювати супровід, супервізію, інтервізію діяльності волонтерів;
- надавати менторську підтримку волонтерам;
- здійснювати моніторинг та оцінку волонтерської діяльності;
- аналізувати вплив волонтерської діяльності на соціальну політику в регіоні.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Підготовка та організація волонтерів» здійснюється за двома модулями та завершується складанням екзамену.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні оволодіти такими **компетентностями**:

інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів соціальної роботи, характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 9. Уміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми.
- ЗК 10. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 11. Здатність працювати в команді.
- ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК 14. Визначеність і наполегливість з поставлених завдань і взятих обов'язків.
- ЗК 15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

- ФК 4. Здатність до діяльності з попередження соціальних ризиків, складних життєвих обставин, запобігання та вирішення соціальних конфліктів;
- ФК 5. Здатність до розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб;
- ФК 6. Здатність вивчати соціальну проблему за допомогою методів і форм соціально-педагогічної роботи в умовах конкретної ситуації;
- ФК 7. Здатність оцінювати проблеми, потреби, специфічні особливості та ресурси клієнтів;
- ФК 8. Здатність розробляти шляхи подолання проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення;

- ФК 9. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей;
- ФК 13. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп і громад;
- ФК 14. Здатність дотримуватися етичних принципів і стандартів соціальної роботи;
- ФК 15. Здатність виявляти і залучати ресурси особистості, соціальної групи та громади для виконання завдань професійної діяльності;
- ФК 18. Здатність до сприяння підвищення добробуту і соціального захисту осіб, здійснення допомоги та підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

(інформація доступна в освітній програмі)

Програмні результати навчання (ПР), якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти з курсу «Підготовка та організація волонтерів»

- ПРН 12. Визначати зміст діяльності, зв'язки та межі компетенції установ і закладів соціального захисту, соціальних служб, інших організацій;
- ПРН 14. Застосовувати методи соціальної роботи в конкретних умовах взаємодії з клієнтом;
- ПРН 16. Застосовувати методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу;
- ПРН 18. Налагоджувати співпрацю з представниками різних професійних груп і громад;
- ПРН 20. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин;
- ПРН 23. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів й упереджень;
- ПРН 25. Впроваджувати прийоми мотивації, самомотивації на шляху до досягнення спільної мети, виявляти вміння адаптувати свою поведінку до прийняття системи цінностей іншого;
- ПРН 26. Проектувати процес і результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи з урахуванням результатів оцінки.

(інформація доступна в освітній програмі)

**3. Програма та структура навчальної дисципліни
«ПІДГОТОВКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВОЛОНТЕРІВ»**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	лек.	пр.	лаб.	інд.	сам.р.	усього	лек.	пр.	лаб.	інд.	сам.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Теоретичні засади волонтерства												
Тема 1. Теоретичні і правові основи волонтерського руху. Історія та сучасні напрямки благодійництва	6	2	2			2						
Тема 2. Волонтерська діяльність: поняття, принципи, критерії та засади	8	2	2			4						
Тема 3. Особливості волонтерства в Україні	8	2	2			4						
Тема 4. Людські ресурси волонтерського руху. Характеристика груп	8	2	2			4						
Тема 5. Мотивація та основні методи роботи у волонтерстві	8	2	2			4						
Тема 6. Навчання волонтерів. Вимоги до тренінгової роботи з волонтерами	8	2	2			4						
Тема 7. Стратегічне управління волонтерськими групами (волонтерський менеджмент)	8	2	2			4						
Тема 8. Організація підготовки волонтерів до роботи (волонтерський менеджмент). Модульна контрольна робота № 1	8	2	2			4						
<i>Разом за модулем 1</i>	<i>62</i>	<i>16</i>	<i>16</i>			<i>30</i>						

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	лек.	пр.	лаб.	інд.	сам.р.	усього	лек.	пр.	лаб.	інд.	сам.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 2.												
Практики волонтерства в Україні і світі												
Тема 9. Міжнародний волонтерський рух. Світовий досвід організації волонтерства	9	2	2			5						
Тема 10. Соціальне волонтерство	9	2	2			5						
Тема 11. Діяльність волонтерів в умовах вуличного простору	8	2	2			4						
Тема 12. Розвиток волонтерства у школі: труднощі та ризики	8	2	2			4						
Тема 13. Волонтерство у профілактиці ВІЛ та ризикової поведінки	8	2	2			4						
Тема 14. Техніки успішної комунікації волонтера.	8	2	2			4						
Тема 15. Практичні інструменти психічної саморегуляції волонтера. Асертивна поведінка. Модульна контрольна робота № 2	8	2	2			4						
<i>Разом за модулем 2</i>	<i>58</i>	<i>14</i>	<i>14</i>			<i>30</i>						
<i>Разом за курсом</i>	<i>120</i>	<i>30</i>	<i>30</i>			<i>60</i>						

4. Теми лекційних занять

№ зан.	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1. Теоретичні засади волонтерства	
1	Теоретичні і правові основи волонтерського руху. Історія та сучасні напрямки благодійництва	2
2	Волонтерська діяльність: поняття, принципи, критерії та засади	2
3	Особливості волонтерства в Україні	2
4	Людські ресурси волонтерського руху. Характеристика груп	2
5	Мотивація та основні методи роботи у волонтерстві	2
6	Навчання волонтерів. Вимоги до тренінгової роботи з волонтерами	2
7	Стратегічне управління волонтерськими групами (волонтерський менеджмент)	2
8	Організація підготовки волонтерів до роботи (волонтерський менеджмент). Модульна контрольна робота № 1	2
	Модуль 2. Практики волонтерства в Україні і світі	
9	Міжнародний волонтерський рух. Світовий досвід організації волонтерства	2
10	Соціальне волонтерство	2
11	Діяльність волонтерів в умовах вуличного простору	2
12	Розвиток волонтерства у школі: труднощі та ризики	2
13	Волонтерство у профілактиці ВІЛ та ризикової поведінки	2
14	Техніки успішної комунікації волонтера.	2
15	Практичні інструменти психічної саморегуляції волонтера. Асертивна поведінка. Модульна контрольна робота № 2	2
	Разом лекційних годин	30

5. Теми семінарських занять

Не передбачено навчальним планом

6. Теми практичних занять

№ зан.	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1.		
Теоретичні засади волонтерства		
1	Теоретичні і правові основи волонтерського руху. Історія та сучасні напрямки благодійництва	2
2	Волонтерська діяльність: поняття, принципи, критерії та засади	2
3	Особливості волонтерства в Україні	2
4	Людські ресурси волонтерського руху. Характеристика груп	2
5	Мотивація та основні методи роботи у волонтерстві	2
6	Навчання волонтерів. Вимоги до тренінгової роботи з волонтерами	2
7	Стратегічне управління волонтерськими групами (волонтерський менеджмент)	4
8	Організація підготовки волонтерів до роботи (волонтерський менеджмент). Модульна контрольна робота № 1	
Модуль 2.		
Практики волонтерства в Україні і світі		
9	Міжнародний волонтерський рух. Світовий досвід організації волонтерства	2
10	Соціальне волонтерство	2
11	Діяльність волонтерів в умовах вуличного простору	2
12	Розвиток волонтерства у школі: труднощі та ризики	2
13	Волонтерство у профілактиці ВІЛ та ризикової поведінки	2
14	Техніки успішної комунікації волонтера.	2
15	Практичні інструменти психічної саморегуляції волонтера. Асертивна поведінка. Модульна контрольна робота № 2	2
Разом годин практичних занять		30

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом.

8. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аналіз законодавчих основ волонтерства в Україні: Закон України «Про волонтерську діяльність», прийнятий Верховною Радою 19 квітня 2011 року; Про затвердження Положення про організацію діяльності волонтерів пробації: Наказ Міністерства Юстиції України №98/5 від 17 січня 2017р.; Загальна Декларація про волонтерську діяльність; Закон України про благодійну діяльність та благодійні організації № 5073-VI від 5.07.2012 р.; Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо волонтерської діяльності» від 05.03.2015	3
2	Спільне та відмінне між волонтерством (благодійництвом) і соціальною роботою. Пналіз категорій «толерантність» і «альтруїзм», «соціальна відповідальність»	3

3	Історія становлення волонтерського руху у світі та в Україні	3
4	Порівняльний аналіз понять «волонтерство», «милосердя», «благодійництво», «спонсорство», «меценатство», «фандрейзинг»	3
5	Особливості волонтерства в Україні	3
6	Особливості і напрями «військового» волонтерства в Україні. Витоки військового волонтерства: Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження порядку формування та ведення реєстру волонтерів антитерористичної операції» № 1089 від 30.10.2014. Вимоги до волонтера. Аналіз діяльності і звітів БФ Сергія Притули та «Повертайся живим».	3
7	Права та обов'язки волонтерів та отримувачів волонтерської допомоги.	3
8	Договірні відносини в сфері волонтерської діяльності та їх оформлення	3
9	Відшкодування витрат волонтерам: оподаткування та документообіг	3
10	Психологічні чинники формування мотивації людини до здійснення волонтерської діяльності	3
11	Класифікація волонтерських груп. Аналіз мотиваційних чинників волонтерства, сильних та слабких сторін волонтерської діяльності кожної групи	3
12	Управління волонтерською діяльністю: зарубіжний досвід і локальні практики. Відпрацювати навички, які допоможуть підвищити ефективність волонтерських програм (створення та проведення тренінгу)	3
13	Відбір та залучення волонтерів. Проведення співбесіди з майбутнім волонтером. Способи вирішення проблемних ситуацій	3
14	Завдання координатора по роботі з волонтерами. Аналіз дорожньої карти волонтерів «Пласту»	3
15	Орієнтація і навчання волонтерів. Види та етапи навчання волонтерів. Критерії SMART, які необхідно ставити до цілей навчальної програми	3
16	Підтримка і супервізія волонтерів. Форми підтримки. Робота з кейсами. Відпрацювання супервізійних навичок в парах	3
17	Визнання діяльності волонтерів. Оцінка волонтерської програми і діяльності волонтерів. Приклади вимірності критеріїв оцінки	3
18	Причини звільнення волонтерів. Аналіз причин та профілактика вигорання. Соціальна реклама з питань волонтерства	3
19	Пошук соціальних / медичних / освітніх / реабілітаційних установ, де може бути потрібна волонтерська допомога (аналіз сайтів). Складання волонтерської програми для обраної установи (відповідно до потреб і запитів)	3
20	Охарактеризувати розвиток волонтерства в зарубіжних країнах (за вибором студента)	3

9. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Визначення понять «волонтер», «волонтерство». Критерії волонтерської діяльності.
2. Характеристика Загальної декларації волонтерів.

3. Визначення понять «мотив», «мотивація». Синдром вигорання у волонтерській роботі: ознаки прояву, причини, заходи щодо попередження.
4. Характеристика груп потенційних волонтерів в залежності від віку, соціальної ролі та соціального статусу: мотиви, досвід, кваліфікація, характерні риси та якості.
5. Залучення людських ресурсів до волонтерського руху як етап менеджменту волонтерської діяльності.
6. Відбір волонтерів як етап менеджменту волонтерської діяльності. Співбесіда з потенційним волонтером.
7. Навчання та супервізія волонтерів як етапи менеджменту волонтерської діяльності.
8. Організація волонтерської роботи у громадських організаціях: дитячих, молодіжних, жіночих та організаціях соціально-медичного профілю: зміст та форми роботи.
9. Організація волонтерської роботи у центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді: зміст та форми роботи.
10. Особливості діяльності волонтерів у соціальній вуличній роботі: мета, зміст та форми роботи.
11. Консультативна робота волонтерів у службі «Телефон довіри»: мета, зміст та специфіка роботи.
12. Волонтерство у соціально-педагогічній роботі з дітьми та молоддю з функціональними обмеженнями: мета, зміст та форми роботи.
13. Участь волонтерів у широкомасштабних молодіжних акціях: фестивалях творчості, акціях «Мое місто», зборах-походах «Молодь за здоровий спосіб життя».
14. Коротка характеристика можливих складових волонтерської програми.
15. Тренінг персоналу організації для роботи з волонтерами.
16. Перевірка потенційних волонтерів, випробувальний термін та угода з волонтерами.
17. Система обліку роботи волонтерів.
18. Оцінка діяльності волонтерів, система їх заохочення.
19. Досвід волонтерської діяльності (на прикладі конкретної організації).
20. Проаналізувати структуру та зміст «Декларації волонтерів».
21. Дати характеристику технології залучення волонтерів.
22. Характеристика соціально-педагогічних акцій волонтерів.
23. Особливості взаємодії волонтерів з різними категоріями населення.

Тестові завдання з курсу «Підготовка та організація волонтерів»

1. Волонтерство – це

- A) неоплачувана, свідома, добровільна діяльність на благо інших;
- B) професійними навичками та вміннями;
- C) передача грошової підтримки.

2. Термін "волонтер" почали використовувати наприкінці

- A) XVIII ст. у Франції;
- B) XV в Україні;
- C) XVI в Німеччині.

3. Роком виникнення волонтерського руху вважається

- A) 1859;

В) 1900;

С) 1901.

4. В країнах Західної Європи і США волонтерський рух почав активно розвиватися в

А) X;

В) XV;

С) XIX ст..

5. У 20-ті роки XX ст. у _____ біля Вердена був організований перший волонтерський загін

А) Китаї;

В) Франції;

С) Японії.

6. В Україні поняття "волонтер" до 90-х _____ століття не існувало

А) XX;

В) XIX;

С) X.

7. Технології соціальної роботи - це

А) одна із галузей соціальних технологій, що орієнтована на соціальне обслуговування, допомогу і підтримку громадян, які знаходяться у важкій життєвій ситуації;

В) свідома, цілеспрямована, соціально-організована діяльність щодо запобігання можливим соціальним, психолого-педагогічним, правовим та іншим проблемам і досягнення бажаного результату;

С) центральна ланка в системі соціально- профілактичних заходів.

8. Профілактика дитячої бездоглядності –

А) свідома, цілеспрямована, соціально-організована діяльність щодо запобігання можливим соціальним, психолого-педагогічним, правовим та іншим проблемам і досягнення бажаного результату;

В) центральна ланка в системі соціально- профілактичних заходів;

С) одна із галузей соціальних технологій, що орієнтована на соціальне обслуговування, допомогу і підтримку громадян, які знаходяться у важкій життєвій ситуації.

9. Соціальна профілактика - це

А) свідома, цілеспрямована, соціально-організована діяльність щодо запобігання можливим соціальним, психолого-педагогічним, правовим та іншим проблемам і досягнення бажаного результату;

В) одна із галузей соціальних технологій, що орієнтована на соціальне обслуговування, допомогу і підтримку громадян, які знаходяться у важкій життєвій ситуації;

С) центральна ланка в системі соціально- профілактичних заходів.

10. Вулична соціальна робота - це

А) інноваційний метод соціальної роботи, суть якого полягає в наданні соціальними службами послуг своїм клієнтам на вулиці;

В) центральна ланка в системі соціально- профілактичних заходів;

С) самостійна робота.

11. У вуличній роботі виділяють два напрями

А) «аутріч-робота» (англ. outreach work - робота, що досягає, дотягується), яка спрямована на залучення представників цільової групи з вулиці до соціального закладу, де їм нададуть соціальні послуги і допомогу;

В) «детач-робота» (англ. detach work - окрема, самостійна робота), яка покликана надавати соціальну підтримку безпосередньо і тільки на вулиці, в середовищі життєдіяльності певної соціальної групи;

С) аудиторна робота.

12. «Аутріч-робота»

А) спрямована на залучення представників цільової групи з вулиці до соціального закладу, де їм нададуть соціальні послуги і допомогу;

В) покликана надавати соціальну підтримку безпосередньо і тільки на вулиці, в середовищі життєдіяльності певної соціальної групи;

С) центральна ланка в системі соціально-профілактичних заходів.

13. «Детач-робота»

А) постійне місце заробітку;

В) місце розваг;

С) покликана надавати соціальну підтримку безпосередньо і тільки на вулиці, в середовищі життєдіяльності певної соціальної групи.

14. Головною умовою вуличної соціальної роботи є

А) створення місця для розваг;

В) створення можливостей для доступу представників вразливих груп до послуг соціальних служб, взаємодії з їх фахівцями;

С) створення постійного місця для заробітку.

15. Безпритульні діти –

А) це діти, які залишилися без піклування батьків;

В) діти і молодь, що живуть на вулиці;

С) діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім'ї або дитячі заклади, де вони виховувалися, і не мають певного місця проживання.

16. Діти, позбавлені батьківського піклування – це

А) діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або недієздатними;

В) діти вулиці;

С) покинуті діти.

17. Соціальна адаптація – це

А) процес активного пристосування індивіда до зміненого середовища за допомогою різних засобів;

В) відсутність у сім'ї постійного житла;

С) злочинні дії батьків; примус дітей членами родини до жебракування.

18. Соціальне середовище – це

А) асоціальний спосіб життя одного чи обох батьків;

В) своєрідний показник інтеріоризації особистістю культури, рівня соціального розвитку, способу життя, цінностей суспільства;

С) новостворені родини.

19. Бездоглядні діти - це

А) бездомні, соціально-дезадаптовані;

В) діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім'ї або дитячі заклади, де вони виховувалися, і не мають певного місця проживання;

С) діти, які позбавлені догляду, уваги, піклування, позитивного впливу з боку батьків або осіб, які їх замінюють.

20. *На думку, Пономарьової В. професійна діяльність соціальних педагогів з «дітьми вулиці» – це*

А) діяльність фахівця, що спрямована на соціально педагогічну підтримку неповнолітніх у складний для них період життя в умовах вуличного простору;

В) економічна криза;

С) стихійні або соціальні кризи.

21. *Діти-втікачі з виховних установ – діти,*

А) які не мають постійного місця проживання;

В) що зазнали психологічного, фізичного та сексуального насильства в закладах інтернатного типу та притулках;

С) які мають певне місце проживання.

22. *Діти-втікачі з зовні благополучних сімей – діти*

А) що зазнали психологічного, фізичного та сексуального насильства;

В) з відхиленнями у психічному та особистісному розвитку;

С) з високим рівнем конфліктності, акцентуаціями та патологіями характеру, відхиленнями у психічному та особистісному розвитку.

23. *Діти, що за своїми психологічними ознаками схильні до постійного перебування на вулиці –*

А) діти позбавлені систематичного батьківського піклування, аутсайтери шкільних колективів, діти з яскраво вираженими ознаками важковиховуваності, схильні до безцільного проведення часу;

В) діти-втікачі;

С) «діти вулиці».

24. *Соціальне сирітство –*

А) це особлива група дітей, які в наслідок соціальних, економічних та морально-психологічних причин лишилися сиротами при живих батьках;

В) явище, обумовлене ухиленням або відстороненням батьків від виконання батьківських обов'язків по відношенню до неповнолітньої дитини;

С) діти, що за своїми психологічними ознаками схильні до постійного перебування на вулиці.

25. *Соціальні сироти – це*

А) особлива група дітей, які в наслідок соціальних, економічних та морально-психологічних причин лишилися сиротами при живих батьках;

В) дітей, які не спілкуються з власними родинами і живуть у тимчасових сховищах;

С) діти, які підтримують контакт з сім'єю.

26. *До основних форм вуличної соціально-педагогічної роботи відносять:*

А) дискотеки;

В) вуличний театр;

С) ігротеки, дискотеки, вуличний театр, походи, спортивно-культурні заходи; консультації спеціалістів, пункт соціальної підтримки, відкриття секондхендів для безпритульних дітей тощо.

27. *Стратегічна мета підготовки та реалізації благодійних проектів в освітніх установах полягає в*

А) активізації творчої, соціально значущої діяльності дітей і молоді;

- В) відкриття секондхендів для безпритульних дітей тощо;
- С) ігротеках.

28. До основних завдань організації благодійних проектів належать:

- А) формування соціально позитивної мотивації в дітей, виховання в них співчуття та співпереживання до оточуючих людей; створення умов для залучення дітей і підлітків до соціально значущої діяльності; популяризація діяльності учнів-волонтерів як організаторів благодійної роботи в освітніх закладах;
- В) створення умов для залучення дітей і підлітків до соціально значущої діяльності;
- С) активізація творчої, соціально значущої діяльності дітей і молоді.

29. Розрізняють такі різновиди благодійних проектних заходів:

- А) благодійні аукціони;
- В) благодійні ярмарки;
- С) благодійні акції, благодійні аукціони, благодійні ярмарки, марафони; благодійні тижні добрих справ, тижні допомоги людям похилого віку тощо; благодійні свята дітей-сиріт міста, благодійні театральні вистави та виїзні концерти для хворих дітей тощо.

30. Комбіновані благодійні акції -

- А) інтегрують декілька видів благодійної діяльності - інформаційно-просвітницьку, анімаційну (соціотворчу, трудову тощо) та збір і передачу грошової підтримки й натуральної допомоги;
- В) передача грошової підтримки;
- С) організація благодійних концертів.

Тематика рефератів

1. Критерії волонтерства. Їх значення у соціально-педагогічній діяльності.
2. Становлення і розвиток волонтерства – історичний аспект.
3. Актуальність розвитку волонтерства в Україні.
4. Нормативно-правова база з питань волонтерства в контексті міжнародного досвіду.
5. Мотиви волонтерської діяльності.
6. Особливості мотивації волонтерської діяльності в залежності від вікової категорії, місця роботи/навчання, рівня освіти.
7. Типологія волонтерської діяльності.
8. Соціальні програми реалізації волонтерської допомоги.
9. Специфіка волонтерської роботи в організаціях та установах різних форм власності.
10. Залучення людських ресурсів різних категорій населення до волонтерського руху.
11. Напрями волонтерської діяльності у вуличній соціальній роботі.
12. Волонтерство у сфері надання соціально-медичних послуг.
13. Волонтерська діяльність у напрямку профілактики негативних явищ у молодіжному середовищі.
14. Консультативна робота волонтерів.
15. Особливості волонтерської діяльності у службі „Телефон довіри”.
16. Волонтерська робота у сфері організації дозвілля.
17. Волонтерський рух – основа саморегуляції у суспільстві.
18. Волонтерські програми з питань формування здорового способу життя.
19. Досвід волонтерської діяльності європейських країн.
20. Діяльність міжнародних організацій, що здійснюють дослідження з питань волонтерства.

21. Співпраця волонтерських організацій з органами державної влади, місцевого самоуправління та ЗМІ.
22. Проведення інформаційної кампанії з популяризації волонтерського руху.
23. Соціальна реклама з питань волонтерства.

Тематика проєктів (за вибором)

1. Збір і передача матеріальної допомоги людям.
2. Інформаційні акції.
3. Волонтерські програми для старшокласників-потенційних волонтерів.
4. Волонтерські програми для студентів-потенційних волонтерів.

9. Методи навчання

Досягнення навчальних цілей здійснюється шляхом: проведення оглядових і проблемних лекцій з використанням мультимедійних засобів, перегляду та подальшого обговорення фрагментів відеофільмів, презентацій; організації практичних занять на основі застосування таких інтерактивних методів практичного навчання, як дискусії, аукціони ідей, кейс-метод, мозкова атака, рольові ігри та вправи, робота в проблемних групах, навчальні міні-тренінги, есе, метод проєктів тощо; організації самостійного навчання студентів на основі розробленого переліку запитань для самостійного опрацювання, самостійного опрацювання наукових джерел.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: дискусії, створення проблемних ситуацій, розв'язання педагогічних завдань.

Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Такий метод якнайширше застосовують для передавання значного масиву інформації, викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків.

Репродуктивний метод. Застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність здобувачів освіти є алгоритмічною, відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Частково-пошуковий, або евристичний метод. Організація активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над програмами (зокрема й комп'ютерними) та з навчальними посібниками. Такий метод, один з різновидів якого є евристична бесіда, - перевірений спосіб активізації мислення, спонукання до пізнання.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу здобувачі освіти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри та виконують інші пошукові дії.

Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше.

10. Форми контролю

Методи усного контролю: усне опитування, співбесіда.

Методи письмового контролю: модульне письмове опитування.

Методи самоконтролю: самооцінка, самоаналіз.

Підсумковий контроль: іспит.

Методи і прийоми контролю за ефективністю процесу навчання:

- Термінологічні диктанти за результатами самостійної роботи з підручниками, словниками, енциклопедіями (оцінюється точність дефініцій і рівень володіння теоретичними знаннями);

- Графічні організатори теоретичної інформації (таблиці, схеми, графіки) з базових досліджуваних тем (оцінюється здатність «стискати» і «перекодувати» наукову навчальну інформацію, самостійно осмислювати і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки й інші залежності);

- Самостійно складені студентом запитання до тексту, глосарій до нього і анотація (оцінюються розуміння методології, сутності наукових ідей і здатність їх самостійної інтерпретації);

- Конспект, тези, реферат з досліджуваних тем і актуальних питань (оцінюються широта і ступінь володіння навчальною та науковою інформацією, здатність до аналізу, синтезу, зіставлення, практичного застосування);

- Письмові та усні рефлексивні тексти (оцінюється сформованість умінь самоконтролю та самооцінки);

- Творчі тексти (твори, есе) (оцінюються самостійність мислення, креативність, спостережливість і грамотність);

- Електронна презентація або публікація (буклет) за результатами групової проектної або дослідницької діяльності (оцінюється здатність творчо застосовувати знання для вирішення життєвих проблем);

- Тестові контрольні завдання (об'єктивно оцінюються рівень залишкових знань, умінь, уявлень, оперативність використання інформації, виявляються прогалини у підготовці);

- Створення портфоліо (портфеля навчальних досягнень) (оцінюються повнота вирішення всіх навчальних завдань і освоєння всього навчального матеріалу з практичної частини всього навчального курсу, здатність до пізнавальної, творчої діяльності, ступінь розвитку рефлексії та самооцінки).

Контроль знань і умінь студентів (поточний і підсумковий) з дисципліни здійснюється згідно з кредитно-модульною системою організації освітнього процесу. Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою. Він складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 70 балів, і рейтингу з атестації (екзамену) – 30 балів.

10. 1. Критерії оцінки рівня знань на практичних заняттях:

«відмінно» – студент дає вичерпні, обґрунтовані вірні відповіді не менш ніж на 90% запитань, рішення задач та виконання практичних навичок вірні, демонструє знання підручників, посібників, інструкцій, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформляє завдання, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу;

«добре» – студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, допускає неточності при виконанні практичних навичок, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу;

«задовільно» – студент дає правильну відповідь не менше ніж на 60% питань, або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність;

«незадовільно з можливістю повторного складання» – студент дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки. Має неповний конспект лекцій.

При перевірці та оцінюванні знань, якими оволодів майбутній спеціаліст застосовуються такі критерії:

- високий понятійний рівень;
- глибина, широта, повнота питання, що висвітлюється;
- осмисленість і усвідомленість затверджених положень теми, яка розкривається студентом;

- логічність та послідовність під час відповіді;
- доведення та аналіз теорій, концепцій, вчень, які вивчалися;
- самостійність мислення;
- впевненість в правоті своїх суджень;
- вміння виділяти головне;
- вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки;
- вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми;
- стилістично грамотна мова.

10.2. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Завдання для модульної контрольної роботи містять різнорівневі тестові завдання (20 тестів) та запитання з розгорнутою відповіддю (2 запитання). За кожну правильну відповідь на 1 тестове завдання виставляється 0,5 бали,

за неправильну відповідь – 0 балів, відповідь на запитання з розгорнутою відповіддю по 2,5 відповідно. Модульна контрольна робота вважається зарахованою, якщо вона оцінена на 5 та більше балів.

Максимальний бал за модульну контрольну роботу – 15 балів.

До модульної контрольної роботи допускаються студенти, які відвідали не менше 90% аудиторних занять і отримали не менше 60% від можливої кількості балів за поточну роботу.

10.3. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення: письмова.

I. Виконати тестові завдання

II. Письмова відповідь на два теоретичні питання.

Тривалість проведення: 2 години.

Максимальна кількість балів: 30 балів

Тести: 10 балів (1,0 * 10 = 10)

Кожне теоретичне питання оцінюється максимум у 10 балів.

Критерії оцінювання:

Критерії оцінювання теоретичного питання:

Повнота і вичерпність відповіді – до 8 балів включно;

Володіння термінологією і понятійним апаратом – до 2 балів включно.

Підсумкова (загальна оцінка) з курсу навчальної дисципліни є сумою балів за навчальну діяльність (від 42 до 70 балів) та балів, отриманих під час іспиту (0 – 30 балів).

11. Розподіл балів, які отримують студенти.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і проводиться в національній оцінці згідно з таблицею 1 «Положення про екзамени і заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371).

Таблиця 1

Оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результатами складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни **РДИС** (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **РНР** (до 70 балів): $РДИС. = РНР + РАТ$.

12. Методичне забезпечення

НМК з дисципліни.

Підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до практичних занять; індивідуальні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів.

13. Рекомендована література

Основна

Менеджмент волонтерських програм: посібник для підготовки менеджерів волонтерських програм / За заг. ред. Т.І. Сила, Т.Л. Лях; авт. кол.: Т. Журавель, Т. Лях, К. Пуха та ін. К.: ФОП Буря О.Д., 2020. 174 с.

Бондаренко А., Вдовцов Ю. Посібник по роботі з волонтерами. Київ, 2021. 164 с.
URL: https://caritas.ua/wp-content/uploads/2022/02/5_ukr_digital_whole.pdf

Петков С., Соболев Є., Мельник О. Волонтерські організації в Україні. Адміністративно-правовий статус та організація діяльності. Видавництво АртЕк. 2018. 162 с.

Про затвердження Положення про організацію діяльності волонтерів пробації: Наказ Міністерства Юстиції України №98/5 від 17 січня 2017р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0065-17>

Допоміжна

Жуляєв В.В., Майборода Ю. Волонтерський рух у спорті (питання нормативно-правового забезпечення). *Спортивна наука України* 2017. № 1 (77). С. 16-28.

Мінєнко Г. М. Волонтерський рух: становлення та розвиток / Г. М. Мінєнко, А. Л. Ігнатуша. *Освіта України в умовах військового конфлікту на Донбасі* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Лисичанськ 27 лютого 2017 р.). Лисичанськ : ФОП Чернов О. Г. 2017. С. 133–137.

Сірко В.С. Адміністративно-правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Одеський державний університет внутрішніх справ, Одеса, 2018.

Сірко В.С. Принципи волонтерської діяльності в Україні. Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ): матеріали Всеукраїнської. наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 17 березня 2017 р.). Черкаси», 2017. С. 57-58.

Сірко В.С. Щодо класифікації волонтерських організацій в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2018. № 2. С. 58-63.

Сірко В.С. Поняття адміністративно-правового забезпечення волонтерської діяльності в Україні. *Правова просвіта*. 2018. №8. URL: <http://www.pravo.nayka.com.ua/?n=8&y=2018>

Сірко В.С. Роль волонтерських організацій в профілактиці наркоманії. Взаємодія поліції з іншими органами публічної адміністрації та громадськістю з питань протидії правопорушенням у сфері незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин : матеріали науково-практичного круглого столу (м. Одеса, 25 квітня 2018 р.). Одеса: ОДУВС, 2018. С. 36-39.

Сірко В.С. Аналіз правового забезпечення волонтерської діяльності в зарубіжних країнах. *SciencesofEurope*. 2018. Т.3. №29 С.24 - 29 URL: www.european-science.org

Сірко В.С. Поняття та елементи механізму адміністративно-правового забезпечення волонтерської діяльності в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. Запоріжжя. 2018. №4. С. 109- 112.

Інформаційні ресурси

Бєвз В., Главник О. Основні положення щодо проведення тренінгів. URL: <http://osvita.ua/school/method/technol/598/>

Бізнес і волонтерство. Сторітелінг в ліфті. URL: <https://storage.vcfssu.org/application/30226202-b7b1-4373-8e8c-2ea272de6cac.pdf>

Бізнес і волонтерство. Як створити проект? URL: <https://storage.vcfssu.org/application/2f9e71e0-843c-428b-843c-f36d1ef78b13.pdf>

Проект допомоги людям похилого віку. URL: <https://storage.vcfssu.org/application/7f82aac5-c52b-4630-9306-9f9c8a646266.pdf>

Волонтерський прєкт. Допомога ЛПВ. URL: <https://storage.vcfssu.org/application/051117b8-4ca1-4f8b-b779-8b4be9dd3b86.pdf>

Волонтерская деятельность – европейские практики регулирования URL: <http://www.ecnl.org>

Всеукраїнський форум благодійників. [Електронний ресурс]: URL: www.ufb.org.ua

Єдиний реєстр волонтерських організацій URL: mlsp.kmu.gov.ua/document/175293/v.doc

Інформаційна довідка щодо волонтерства та благодійництва Інтернет ресурс: URL: <https://www.msp.gov.ua/news/12101.html?PrintVersion>

Ментор. URL: <http://www.mentor.prom.ua>

Офіційний сайт Міністерства Соціальної політики України [Електронний ресурс]: URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Volonterstvo.html>

Основні ідеї залучення волонтерів. URL: <https://storage.vcfssu.org/application/f65ea051-64a2-41f9-af27-f698f8ef528b.pdf>

Продуктові проекти. URL: <https://storage.vcfssu.org/application/d110a563-9ad6-487e-9ae1-75260a5aa09b.pdf>

Три історії про те, як українці озброюють українську армію. [Електронний ресурс]. URL: <http://life.pravda.com.ua/person/2014/07/11/174797/>

Самотність та телефонні розмови. Інструменти для волонтера. URL: <https://storage.vcfssu.org/application/c34c1900-ac78-4b58-835d-efa0e8887f1d.pdf>

Сайт волонтерських організацій, що сприяють діяльності Збройних Сил України. [Електронний ресурс]: URL: <http://dopomoga-armii.com.ua>

Сімейне волонтерство. URL: <https://storage.vcfssu.org/application/d2c60ace-a771-49d4-b1fb-2a56a16a5128.pdf>

Сімейне волонтерство. URL: <https://storage.vcfssu.org/application/786b2ae1-2871-4191-bb6c-46dc2cc41431.pdf>

Сімейне волонтерство. URL: <https://storage.vcfssu.org/application/1d534d01-5a25-4d7f-b941-e77270770d58.pdf>

Сімейне волонтерство. URL: <https://storage.vcfssu.org/application/5467d504-4e82-4d2f-b63a-8060c2d54b96.pdf>

Сімейне волонтерство. Ігри. URL: <https://storage.vcfssu.org/application/eb51132b-d090-4463-9945-96f3812de0d7.pdf>

Тренерська інтерв'язія. URL: http://molokanov.ning.com/groups/group/new__